

LEKSANDS
KOMMUN

Handikappolitiskt program för Leksands kommun

Antaget av kommunfullmäktige

2015-09-21, § 118

Dnr 2015/933

Innehållsförteckning

Leksands kommuns vision 2025	3
Det är lätt att leva i Leksand	3
FN: s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	4
Syfte	5
Ansvar och uppföljning.....	5
Målområden för arbetet med rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Leksands kommun	6
Bemötande/delaktighet	6
Vision.....	6
Mål	6
Tillgänglig information.....	8
Vision.....	8
Mål	8
Fysisk tillgänglighet och hälsa.....	9
Vision.....	9
Mål	9
Samarbete med handikapporganisationerna	11
Kommunala handikapprådet	11
Handikapprådets arbetsformer	11
Lagar och vägledande dokument för handikappolitiken.....	13
FN: s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	13
FN: s standardregler	13
FN: s barnkonvention.....	13
Enkelt avhjälpna hinder	14
Onödig ohälsa	15
Diskrimineringslagen	15
Planens bakgrund	16
Ytterligare läsning vid arbete med funktionshinderfrågor.....	16
Nödvändiga definitioner	17
Funktionsnedsättning	17
Funktionshinder	17
Bilaga: Tabell med koppling mellan FN-konventionen och detta program	18

Leksands kommuns vision 2025

Det är lätt att leva i Leksand

Här möts öppna och levnadsglada människor i ett modern samhälle som präglas av valfrihet, professionalitet och omtanke. /../

Vi har en mycket bra levnadsmiljö som är tillgänglig för alla, ett tryggt samhälle och hög kvalitet i våra gemensamma verksamheter/../

Ett aktivt och levande samarbete mellan enskilda, familjer, föreningar, byar, företag och kommunen är en framgångsfaktor.

Utdragen ur visionen visar att ett samarbete med bl.a. föreningarna som ingår i det kommunala handikapprådet är en framgångsfaktor. Genom att ta tillvara föreningarnas, som ingår i rådet, erfarenheter och matcha dem med den kompetens som finns i kommunen kan vi hitta former för att det ska vara lätt att leva i Leksand även för personer med olika former av funktionsnedsättning.

Visionen är kommunens ledstjärna vid revideringen av det handikappolitiska programmet. Arbetet med att nå visionen ska vidare bygga på FN:s konvention om rättigheter för människor med funktionsnedsättning, Sveriges nationella handlingsplan för handikappolitiken och barnkonventionen.

FN har som en del av de mänskliga rättigheterna utarbetat en konvention om vilka rättigheter som personer med funktionsnedsättning har. Syftet med konventionen är att *främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde*. Sveriges riksdag och regering antog denna konvention den 14 januari 2009 varefter man i Sverige är lagstadgat skyldig att följa konventionen och dess allmänna principer:

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

- Respekt för inneboende värde, individuellt självbestämmande, innefattande frihet att göra egna val samt enskilda personers oberoende
- Icke-diskriminering
- Fullständigt och faktiskt deltagande i samhället
- Respekt för olikheter och acceptering av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten
- Lika möjligheter
- Tillgänglighet
- Jämställdhet mellan män och kvinnor
- Respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågor hos barn med funktionsnedsättning och respekt för funktionshindrade barns rätt att bevara sin identitet

Sveriges riksdag och regering antog vid samma tidpunkt det fakultativa protokoll som hör till konventionen. Detta protokoll ger människor som anser att deras rättigheter enligt konventionen kränkts, möjlighet att lämna klagomål till en övervakningskommitté inom FN.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning består av 50 artiklar. Utgångspunkten för Leksands kommuns arbete med dessa rättigheter är samtliga artiklar. Det här programmet har valt att fokusera på tre målområden där konventionens allmänna principer och flera av artiklarna kan sorteras in under. I slutet av programmet går det att hitta mer information om hela konventionen.

Syfte

Leksands kommuns handikappolitiska program har utarbetats med avsikt att skapa en struktur för uppfyllandet av konventionens principer och artiklar. Tre konkreta mål med relaterade aktiviteter och indikatorer skall ligga till grund för att ge nämnder, sektorer och bolagsstyrelser stöd i sitt arbete för funktionsnedsattas rättigheter. Dessa mål är: *bemötande/delaktighet, tillgänglig information samt fysisk tillgänglighet och hälsa*. Till varje mål är ett antal artiklar kopplade.

Programmet ersätter det tidigare handikappolitiska programmet som antogs av kommunfullmäktige den 26 mars 2003 och som byggde på FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet.

Nästan 20 procent av Sveriges befolkning har en funktionsnedsättning, i många fall osynlig. Det handikappolitiska programmets syftar till att kommunen skall identifiera och undanröja specifika hinder för denna stora grupp människor. På så sätt bör kommunens handikapparbete leda till att alla skall kunna ta del av kommunens tjänster, service och verksamhet samt att fler personer med funktionsnedsättning skall anställas i kommunen.

Ansvar och uppföljning

Inom Leksands kommun skall FN:s konventioner för vuxna och barn med funktionsnedsättning tillämpas inom all kommunal verksamhet. Varje kommunal nämnd, sektor och bolagsstyrelse med förtroendevalda och anställda skall inom sin verksamhet se till att gällande principer och lagar tillämpas.

Programmet ska ses som ett verktyg och vägledning att fullfölja konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Med utgångspunkt i Leksands kommuns handikappolitiska program fastställer kommunfullmäktige mål i Mål & Budget, som sedan omsätts i konkreta nämndmål, aktiviteter och nyckeltal i nämndernas verksamhetsplaner. I årsredovisningen rapporterar nämnderna och sektorerna vilka åtgärder som vidtagits under året. Ansvaret för det handikappolitiska programmets fullföljande vilar på varje nämnd, sektor och bolagsstyrelse samt alla kommunens anställda och förtroendevalda.

Rapporteringen till det kommunala handikapprådet görs av sekreteraren.

Revidering av det handikappolitiska programmet görs vart fjärde år när den nya mandatperioden startar.

Målområden för arbetet med rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Leksands kommun

Bemötande/delaktighet

Vision

...Ett aktivt och levande samarbete mellan enskilda, familjer, föreningar, byar och företag och kommunen är en framgångsfaktor...¹

...Tillsammans skapar det en givande levnadsmiljö och ger möjligheter till ett aktivt friluftsliv, precis runt husknuten. Föreningslivet är både brett till sitt utbud och fyllt med fantastiska människor. Här finns något för alla...²

...Här möts människor av alla de slag i en varm och välkomnande atmosfär. Det förs en öppen dialog över geografiska, etniska, ålders- och genusmässiga gränser...³

Mål

Varje år ökar kunskapen hos kommunens anställda och förtroendevalda om situationen för personer med funktionsnedsättningar. Med denna ökade kunskap ökar också förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att ta sig in på arbetsmarknaden vilket i sin tur minskar dessa personers utanförskap och den onödiga ohälsa detta ofta medför.

Aktiviteter

1. Alla nämnder, sektorer och bolag vidtar årligen åtgärder som ökar medvetenheten och kunskapen hos anställda och förtroendevalda om situationen för personer med funktionsnedsättning som i sin tur leder till en ökad möjlighet för personer med funktionsnedsättning att ta sig in på arbetsmarknaden på lika villkor som övriga befolkningen.
2. Nämnder, sektorer och bolag konsulterar kommunala handikapprådet och handikapporganisationerna för att få en ökad kunskap om situationen för personer med funktionsnedsättningar.

¹ Dokumentet *Framtida visioner*.

² Underdokument till *Framtida visioner: Aktiva och levande byar*.

³ Underdokument till *Framtida visioner: Högklassig kultur*.

Indikatorer

Varje år skall förvaltningar och bolag redovisa:

1. Vilka åtgärder som vidtagits för att öka medvetandet och kunskapen hos anställda och förtroendevalda om situationen för personer med funktionsnedsättning som även ökar förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att ta sig in på arbetsmarknaden.
2. Antal gånger samt på vilka sätt som konsultation har genomförts med handikapprådet och handikapporganisationerna.

Artiklar i FN-konventionen

Artikel 8 Medvetandegörande om situationen för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 22 Respekt för privatlivet

Artikel 27 Arbete och sysselsättning

I tabellen på sidan 18 går det att se samtliga artiklar som är kopplade till detta målområde.

Tillgänglig information

Vision

...I Leksands kommun är det nära till mötet med andra människor. Det är också nära till världen.

...Närheten och tillgängligheten är hög för alla. Oavsett funktionshinder eller ursprung. Oavsett om den är fysisk eller digital. Här skapar ny teknik och effektiva energilösningar goda förutsättningar för både människor och företag.⁴

Mål

Informationen och dialogen om kommunens verksamhet samt de tjänster och den service kommunen erbjuder är tillgänglig och användbar på ett sådant sätt att var och en kan ta del av den och kommunicera på sina villkor. Varje medborgare skall därmed kunna påverka och delta i det politiska och offentliga livet, vilket i sin tur minskar dessa personers utanförskap och den onödiga ohälsa detta ofta medför.

Aktiviteter

1. Varje nämnd, sektor och bolag vidtar årligen åtgärder som ökar den kommunikativa tillgängligheten.
2. Nämnder, sektorer och bolag konsulterar kommunala handikapprådet och handikapporganisationerna för att få en ökad kunskap om situationen för personer med funktionsnedsättningar.

Indikatorer

Varje år skall sektorer och bolag redovisa:

1. Vilka åtgärder som vidtagits för att öka den tillgängliga informationen.
2. Antal gånger samt på vilka sätt som konsultation har genomförts med handikapprådet och handikapporganisationerna.

Artiklar i FN-konventionen

Artikel 9 Tillgänglighet

Artikel 21 Yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information

Artikel 29 Deltagande i det politiska och offentliga livet

I tabellen på sidan 18 går det att se samtliga artiklar som är kopplade till detta målområde.

⁴ Underdokument till *Framtida visioner: Ny teknik, effektiva energilösningar och nära till världen.*

Fysisk tillgänglighet och hälsa

Vision

...Vi har en mycket bra levnadsmiljö som är tillgänglig för alla, ett tryggt samhälle och hög kvalitet i våra gemensamma verksamheter...⁵

...Vi har en rik natur som inbjuder till ett aktivt och varierat friluftsliv för både invånare och turister. Här är folkhälsan på topp!...⁶

Mål

Den fysiska tillgängligheten utvecklas varje år så att möjligheten att ta del av kommunens tjänster och verksamheter ökar för alla.

Aktiviteter

1. Nämnder, sektorer och bolag samarbetar med andra samhällsaktörer så att den fysiska tillgängligheten av kommunens verksamheter och tjänster ökar för varje år.
2. Nämnder, sektorer och bolag konsulterar kommunala handikapprådet och handikapporganisationerna för att få en ökad kunskap om situationen för personer med funktionsnedsättningar.
3. Det ska finnas en tillgänglighetsguide till kommunens lokaler både på hemsidan och i pappersformat. En referensgrupp svarar för att den är aktuell.
4. Det ska finnas en tillgänglighetsguide till kommunens friluftslivs- och fritidsobjekt med mål att så långt som möjligt åtgärda hinder som försvårat tillträde för personer med funktionsnedsättning. En referensgrupp svarar för att den är aktuell.
5. För att stärka förutsättningarna för en god hälsa ska kommunen utbilda personal som i sitt arbete kan påverka fysisk tillgänglighet och hälsa bland personer med funktionsnedsättning.
6. Kommunen ska särskilt beakta tillgängligheten vid ny- om- och tillbyggnad av kommunens lokaler och bostäder.

Indikatorer

Varje år skall, sektorer och bolag redovisa:

1. Vilka åtgärder som vidtagits för att öka den fysiska tillgängligheten av respektive verksamheter och tjänster samt om dessa åtgärder skett i samarbete med andra samhällsaktörer.

⁵ Dokumentet *Framtida visioner*.

⁶ Underdokument till *Framtida visioner: Idrott, natur och hälsa*.

2. Antal gånger samt på vilka sätt som konsultation har genomförts med handikapprådet och handikapporganisationerna.

Artiklar i FN-deklarationen

Artikel 9 Tillgänglighet

Artikel 19 Rätt att leva självständigt och att delta i samhället

Artikel 29 Deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott

I tabellen på sidan 18 går det att se samtliga artiklar som är kopplade till detta målområde.

Samarbete med handikapporganisationerna

Leksands kommun ska, i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 4, *nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem*. Detta innebär att synpunkter från handikapporganisationerna samlas in innan beslut fattas om förändringar och åtgärder som kan påverka personer med funktionsnedsättning.

Kommunala handikapprådet

Det kommunala handikapprådet i Leksands kommun har funnits sedan 1970-talet. Det är ett samråds- och referensorgan knutet till kommunstyrelsen där ledamöterna är utsedda av kommunfullmäktige och av handikapporganisationerna. Kommunala handikapprådet är Leksands kommuns organ för samverkan med handikapporganisationerna. Genom handikapprådet tillförs kommunal verksamhet och planering, kunskap och erfarenheter från personer med funktionsnedsättning genom deras organisationer. Organisationerna får å sin sida kontinuerlig information om det utvecklingsarbete som pågår i kommunen som berör deras medlemmar med olika former funktionsnedsättningar.

Det kommunala handikapprådet ska inte stå för och vara kommunens handikapparbete utan ska vara en del av det. Arbetet ska genomsyra all kommunens verksamhet där en självklar del ska vara att samverka med handikapprådet och därmed handikapporganisationerna. Sektorer och bolagsstyrelser ansvarar för att på lämpligt sätt få handikapporganisationernas erfarenheter i frågor som berör deras medlemmar.

Handikapprådets arbetsformer

Formerna för samverkan finns dokumenterade och är gemensamma för de olika samverkansorganen som finns i kommunen.

Syftet är att råden ska vara organ för samråd, förankring och information mellan rådets företrädare och kommunens styrelser och nämnder.

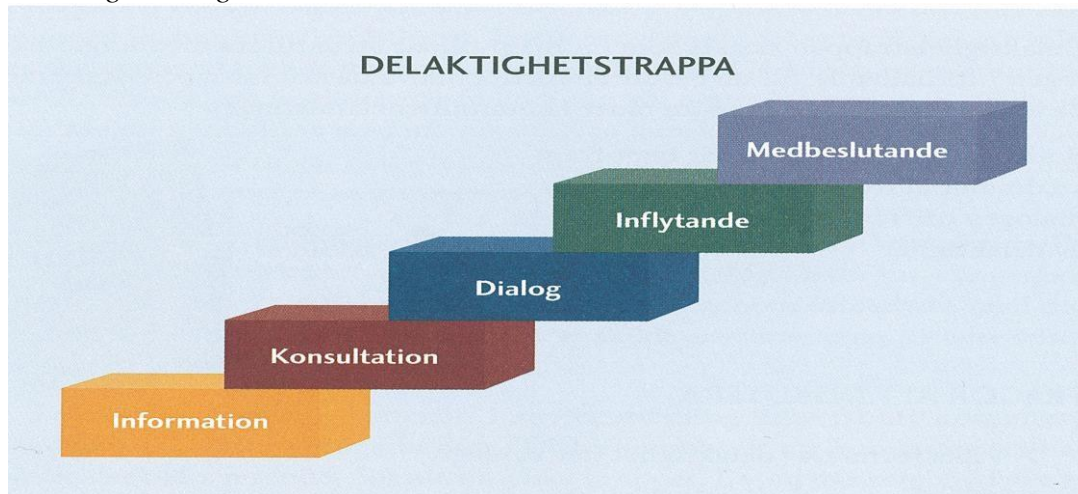
Det innebär att information lämnas i form av ärende på föredragningslistan. Information avser både rådets medlemmar och kommunen, dvs. båda parter har i uppgift att informera varandra.

När det gäller kommunala frågor av specifikt intresse för något av de kommunala råden ska en dialog ske. Det innebär att rådet ges möjlighet att lämna sina synpunkter på ärendet under beredningen. Dialogen kan lämpligen ske genom ansvarig handläggare deltar vid något av rådets ordinarie möten och där den aktuella fråga

utgör en punkt på dagordningen.

I mycket speciella ärenden kan det bli aktuellt med inflytande. Representant för rådet kan då ingå i referens- eller arbetsgrupp under beredningen av ett ärende⁷.

Formerna för samverkan bygger på den delaktighetstrappa som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) använder för att beskriva olika former av samverkan när det gäller *medborgardialog*.

⁷ Arbetsordning för Kommunala pensionärsrådet, Kommunala handikapprådet, Brottsförebyggande rådet, Samrådsgrupp med kommunbygderådet och Samrådsgrupp med näringslivet. Antaget av kommunstyrelsen i Leksand 2013-01-21, KS § 12

Lagar och vägledande dokument för handikappolitiken

FN: s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Enligt regeringens proposition om Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2008/09:28) hade Sveriges arbete med mänskliga rättigheter haft ett begränsat fokus på personer med funktionsnedsättning. För att ändra på detta lämnade regeringen en proposition till riksdagen den 1 oktober 2008 med förslag att Sverige skulle tillträda FN: s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Denna konvention är juridiskt bindande för de stater som ratificerat den och den 14 januari 2009, trädde den i kraft i Sverige. Konventionen, som består av 50 artiklar, tillhör FN:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter, men skapar inte i sig några nya rättigheter utan har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (FN: s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning Ds 2008:23).

FN: s standardregler

Fram till den 14 januari 2009, då konventionen för människor med funktionsnedsättning antogs, var det FN: s standardregler som vägledde Sverige i utformningen av handikappolitiken. Dessa standardregler antogs i FN: s generalförsamling 1993 och syftade till att säkerställa att människor med funktionsnedsättning har samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare. Standardreglerna är 22 till antalet och beskriver tydliga principiella ståndpunkter angående rättigheter, möjligheter och ansvar på olika samhällsområden. De ger också konkreta förslag på hur ett tillgängligt samhälle kan skapas och hur hinder för personer med funktionsnedsättning kan undanröjas. Standardreglerna är inte juridiskt bindande för medlemsstaterna, men tanken är att de ändå ska påverka hur olika länder formar sin handikappolitik genom att vara moraliskt förpliktande.

FN: s barnkonvention

Vid sidan om konventionen för personer med funktionsnedsättning är även barnkonventionen viktig i detta sammanhang. Den antogs av FN: s generalförsamling den 20 november 1989 och ratificerades i juni 1990. Barnkonventionen är inriktad på individen, det enskilda barnet och handlar om barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda. Artikel 23 i konventionen behandlar särskilt rättigheter för barn med funktionsnedsättning.

Barnkonventionen har fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av övriga artiklar, men som också har en egen självständig betydelse:

- Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion,

funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2).

- Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga (artikel 3).
- Barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6).
- Barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem (artikel 12).

Enkelt avhjälpna hinder

I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken beskrivs ett antal mål för ett tillgängligare samhälle. Ett av dessa är att enkelt avhjälpna hinder på platser och i lokaler dit allmänheten har tillträde skulle ha varit åtgärdade i slutet av år 2010.

Enkelt avhjälpna hinder i publika lokaler och på allmänna platser ska åtgärdas. Det gäller

- de delar av lokaler dit allmänheten har tillträde, till exempel receptioner, butiker, restauranger och teatrar
- platser som är angivna som allmän plats i detaljplanen

Vad är ett enkelt avhjälpna hinder?

Exempel på enkelt avhjälpna hinder är⁸

- mindre nivåskillnader eller trappsteg,
- höga trösklar,
- avsaknad av ledstänger,
- tunga dörrar,
- dörröppnare eller andra manöverdon som är olämpligt placerade eller utformade,
- dålig belysning,
- dålig ljudmiljö,
- bristande kontrastmarkering och bristande varningsmarkering,
- bristande utformning av orienterande skyltning,
- brist på teleslinga eller någon annan teknisk lösning i receptioner,
- bristfällig skyltning och
- brister i utformning och placering av fast inredning.

Vem ska åtgärda hindret?

Vem som är ansvarig avgörs av vem som rättsligt råder över hindret och att det åtgärdas. I de flesta fall är det byggnadens ägare, men det kan istället vara en verksamhetsutövare som hyr en lokal.

⁸ <http://www.boverket.se/sv/byggande/tillganglighet--bostadsutformning/tillganglighet/enkelt-avhjalpta-hinder/>

Onödig ohälsa

Statens folkhälsoinstitut har på uppdrag av regeringen tagit fram en lägesrapport (Statens Folkhälsoinstitut, R 2008:13) på hälsa bland personer med funktionsnedsättning. Rapporten visar att det är mer än tio gånger vanligare med dålig hälsa bland personer med funktionsnedsättning än hos den övriga befolkningen. En stor del av ohälsan beror inte på själva funktionsnedsättningen utan på påverkbara funktionshinder som t.ex. ekonomisk otrygghet, diskriminering och brist på tillgänglighet. Rapporten visar också att om de ekonomiska förutsättningarna skulle förbättras, det sociala deltagandet öka, andelen kraftigt överviktiga minska, den fysiska aktiviteten öka samt nedlåtande och dåligt bemötande minska så skulle den dåliga hälsan minska med en tredjedel. De folkhälsopolitiska målen går hand i hand med de handikappolitiska målen.

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen trädde i kraft den 1 januari 2009. Samtidigt inrättades Diskrimineringsombudsmannen, som har tillsyn över att lagen följs. Från den 1 januari 2015 har den kompletterats med tillgänglighetslag för personer med funktionsnedsättning införs som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. Det är ett steg mot ett samhälle där alla ses som individer och där fler kan delta på lika villkor.

Riksdagen har också beslutat att ordet funktionshinder ersätts med ordet funktionsnedsättning i diskrimineringslagen.

Planens bakgrund

Leksands kommuns handikappolitiska program har tagits fram genom samverkan mellan kommunala handikapprådet, handikapporganisationerna samt kommunens representanter i handikapprådet och antas av kommunfullmäktige. Kommunens handikappolitiska program från år 2003 har legat till grund och som utgångspunkt i arbetet. Programmet ska ses som en revidering och förnyelse av den föregående.

Ytterligare läsning vid arbete med funktionshinderfrågor

- FN:s standardregler för funktionshindrade. Se www.regeringen.se
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Se www.regeringen.se
- FN:s konvention om barnets rättigheter. Se www.barnombudsmannen.se
- EU:s handlingsplan på handikappområdet. Se <http://ec.europa.eu/social>
- Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken från 2000 Se www.regeringen.se
- Enkelt avhjälpna hinder. Se www.boverket.se
- Handisam har ett gediget material som kommunen kan använda i arbetet med tillgänglighetsfrågor. Se www.handisam.se
- Mänskliga rättigheter...? – Handbok i mänskliga rättigheter på kommunal nivå. Se www.fritzes.se

Nödvändiga definitioner

Socialstyrelsen fastslog år 2007 följande definitioner:

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan vara medfödd, uppstå på grund av sjukdom och kan vara bestående eller tillfällig.

Funktionshinder

Funktionshinder definieras som den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Det kan vara svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, fritids- och kulturaktiviteter, utbildning samt demokratiska processer. Främst handlar det om bristande tillgänglighet och anpassning av omgivningen. En funktionsnedsättning i sig själv behöver alltså inte vara ett funktionshinder. Ett funktionshinder är inte en egenskap hos den enskilde utan det är i mötet med samhället, miljön och omgivningen som ett funktionshinder uppstår.

Bilaga: Tabell med koppling mellan FN-konventionen och detta program

Artikel i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	Bemötande/delaktighet	Tillgänglig information	Fysisk Tillgänglighet/hälsa	Behandlas ej explicit i detta program
1-4 Syfte, definitioner o allmänna åtaganden	x	x	x	
5 Jämlikhet och icke-diskriminering	x	x	x	
6 Kvinnor med funktionsnedsättning	x	x	x	
7 Barn med funktionsnedsättning	x	x	x	
8 Medvetandegöra ...	x			
9 Tillgänglighet	x	x	x	
10 Rätten till liv				x
11 Risksituationer ..				x
12 Likhet inför lagen				x
13 Tillgång till rättssystemet				x
14 Frihet och personlig säkerhet				x
15 Rätt att inte utsättas för tortyr...				x
16 Rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld el övergrep				x
17 Skydd för den personliga integriteten	x			
18 Rätt till fri rörlighet och till ett medborgarskap				x
19 Rätt att leva självständigt och delta i samhället	x	x	x	
20 Personlig rörlighet	x	x	x	
21 Yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information		x		
22 Respekt för privatlivet	x			
23 Respekt för hem och familj	x			
24 Utbildning	x	x	x	
25 Hälsa	x	x	x	
26 Habilitering och rehabilitering	x	x	x	
27 Arbete och sysselsättning	x	x	x	
28 Tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet				x
29 Deltagande i det politiska och offentliga livet	x	x	x	
30 Deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott	x	x	x	
31 Statistik o information				x
32-39 Internationellt samarbete och Kommittén för rättigheter ...				x
40-50 Konventionsstatskonferens och slutbestämmelser				x